

Analyse af fremtidens økologiske grønsagsproduktion

Hvor ligger de store udfordringer og hvor løber de mest farbare veje, når vi skal øge den økologiske produktion af grønsager for at imødekomme den væsentligt øgede efterspørgsel, der må komme på relativt kort sigt, hvis vi tager kost- og klimarådene til os som anbefalet?

Foto: Sidsel Birkelund Schmidt

Sven Hermansen
chefkonsulent, Innovationscenter for økologisk landbrug PS
sher@icoel.dk +45 29314643

Fonden for **økologisk landbrug**

Introduktion

I en væsentlig mere planterig fremtid, skal der spises og produceres langt mere frugt og grønt end vi gør i dag. I Danmark bruger vi mindre end 1% af landbrugsarealet til grønsagerⁱ. Vores hollandske kolleger dyrker til sammenligning grønsager på mere end 10% af landbrugsarealet.

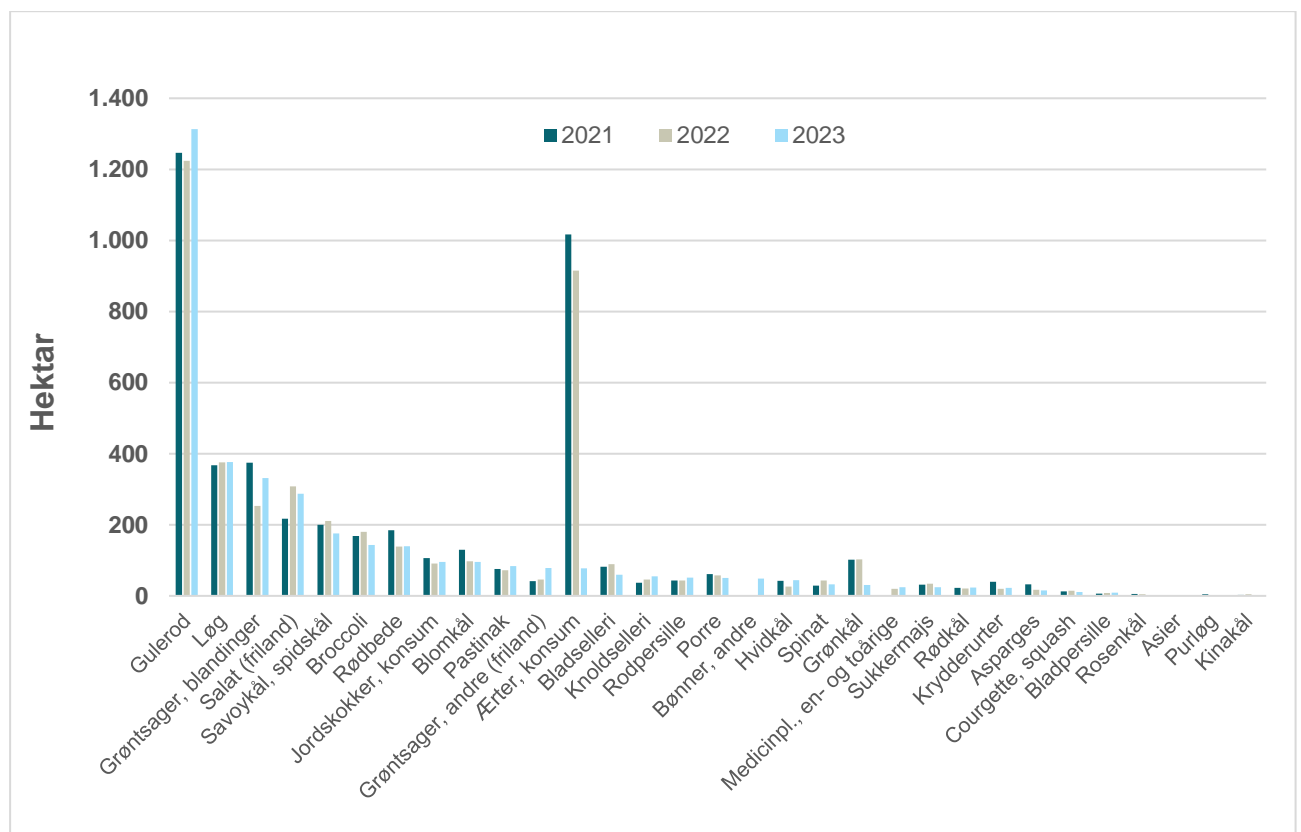
Den økologiske andel af grønsagsarealet er relativt stort. I 2022 var mere end 40% af det danske grønsagsareal dyrket økologiskⁱⁱ. Her skal man huske på at kartofler, hverken spise- eller stivelseskartofler, i den sammenhæng regnes med som grønsager.

Data om dansk grønsagsproduktion

På figur 1 kan man se de indberettede arealer med økologiske grønsager i Fællesskemaet 2021 - 2023. Det samlede areal er nogenlunde konstant over de 3 år, med nogen variation mellem de forskellige kulturer. Det voldsomme fald i konsumærtproduktionen skyldes at der fra og med 2023 ikke længere produceres ærter til frost, da den ene virksomhed der fandtes, har lukket produktionen i Danmark.

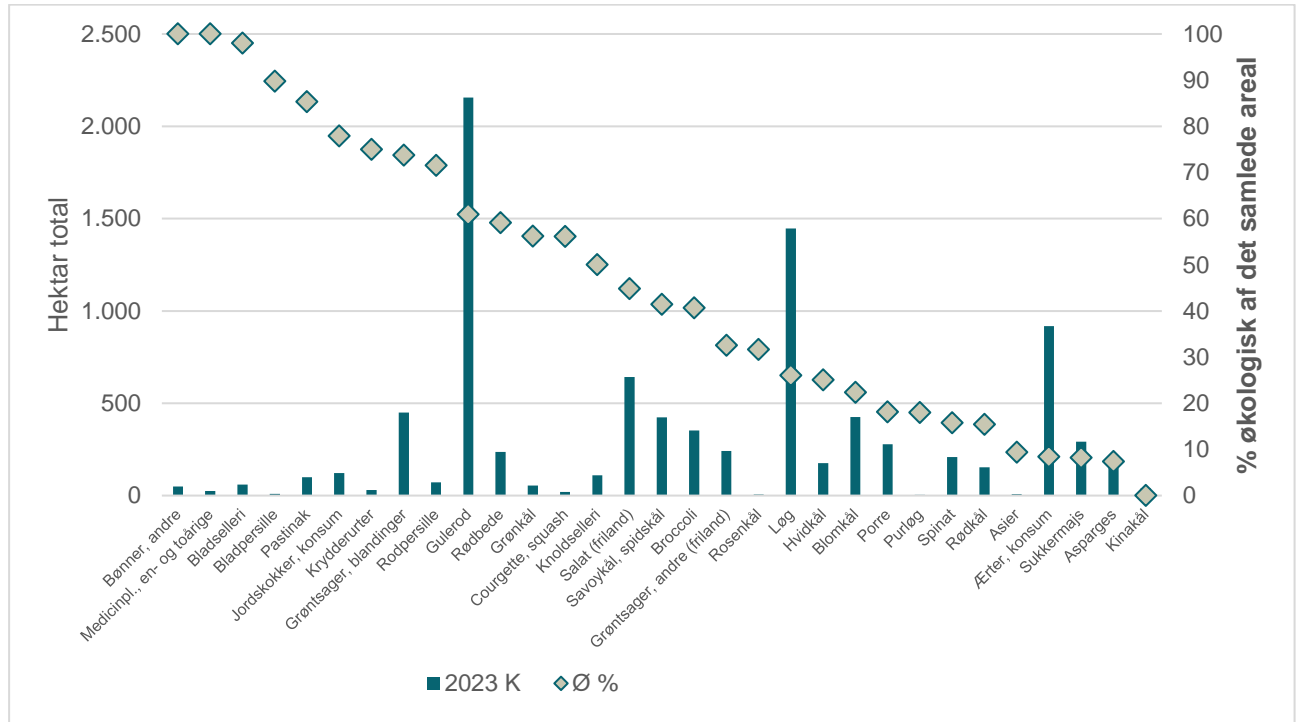
Det er værd at bemærke at der er 6 ud af mere end 35 kulturer, hvor der på landsplan dyrkes mere end 100 hektar. Det gælder for gulerødder, løg, salat, savoykål/spidskål, broccoli og rødbede.

Figur 1. Arealer med økologiske grønsager 2021 - 2023ⁱⁱⁱ

På figur 2 ses rangordning af de kulturer, der har den største økologiske andel i Danmark. Værdien for de grå prikker aflæses på akse til højre. Bønner, bladselleri og pastinak ligger med mere end 80% økologisk andel. De grønne søjler viser hvor stor en arealandel de enkelte kulturer udgør. Der dyrkes f.eks. 2.155 hektar gulerødder hvoraf 60,9% er økologiske i 2023.

Figur 2. Økologernes andel af grønsagsproduktionen, 2023ⁱⁱⁱ

Forbruget af økologisk grønt

I de data vi har haft til rådighed, kan det ikke direkte aflæses hvor stor en andel af det økologiske forbrug af grønt, der er produceret her i landet, se tabel 1 over økologiske markedsandele. Den begrænsede sæson for produktion af grøntsager gør, at mange kulturer ikke forventes at kunne dække mere end 20-30% af forbruget, hvis produkterne skal være til rådighed hele året. Især i kulturer som ikke kan lagres i en længere periode herunder salat og andet frisk grønt.

De store kategorier som gulerødder, løg, kål og kartofler, passer nogenlunde til arealandelen. Udbud og indkøb balancerer, i hvert fald i teorien. Det kan ikke aflæses om der er markeder som er underforsynede. Da det hovedsageligt er store producenter, der leverer de store afgrødekategorier til detailhandlen, må man forvente at der er løbende dialog mellem producenter og indkøbere, så der tilstræbes en sund balance i markedet.

Tabel 1 Økologiske markedsandele. Grønsager der *kan* produceres i Danmark^{iv}

Markedsandele Økologisk frugt og grønt (uddrag)	
72,5 %, Spinat	30,3 %, Agurk og tomat
61,8 %, Squash, aubergine og græskar	29,7 %, Hvidløg
51,7 %, Gulerødder og rodfrugter	27,9 %, Løg og porrer
49,5 %, Spirer	26,4 %, Nemt grønt
47,5 %, Broccoli	23,3 %, Kartoffler
44,0 %, Krydderurter	15,6 %, Bønner og asparges
40,3 %, Svampe	7,9 %, Nødder
39,7 %, Kål	3,5 %, Majs og ærter
31,4 %, Salat	

Hvor skal væksten i arealer komme fra (når efterspørgslen stiger)?

Vi ved erfaringsmæssigt at de store producenter af de kulturer der fylder mest i markedet, gulerødder, løg, kål osv., er klar til at opgradere når og hvis der opstår en øget efterspørgsel.

Der er dog næppe megen tvivl om, at der bliver brug for og også plads til, langt flere små producenter af forskellige grønsagskulturer, eventuelt til mere lokal afsætning. Der er i dag et meget aktivt vækstlag, hvor små producenter organiserer sig med faglig inspiration og udveksling som det primære formål. Facebookgruppen [Regenerativt småskalalandbrug DK | Facebook](#) er et eksempel, hvor der er næsten 3.000 medlemmer i en gruppe, der henvender sig til små producenter.

Barrierer for øget dansk grønsagsproduktion

- Sikkerhed for afsætning er udfordring for vækst i økologisk grønsagsproduktion
- Økonomi vil altid være et tema, ikke mindst for store producenter med høj mekaniseringsgrad
- Arbejdskraftbehovet er en stor udfordring, igen især for de større producenter
- Krav om specialistviden er en barriere. Der uddannes få gartnere

ⁱ LBST 2018. National strategi for bæredygtige driftsprogrammer i frugt og grøntsektoren i Danmark. IFRO. KU-beregninger på basis af FAO (2017)

ⁱⁱ LBST 2023: Statistik over økologiske jordbrugsbedrifter 2022

ⁱⁱⁱ LBST 2021, 22 og 23: Opgørelse af afgrødefordeling 2021-23, økologisk- og totalt areal

^{iv} Økologisk Landsforening 2023: Økologisk markedsrapport 2023, baggrundsmateriale.